

Oponentský posudek

na disertační práci Mgr. S. Diaconu, *Význam diplomatických misí států v současném mezinárodním společenství*

Jelikož o významu diplomatických vztahů sotva někdo může pochybovat, nicméně takto zvolený název napovídá mnohé o následném pojetí překládaného textu. Avšak i pod tímto označením lze se zaměřit na právní analýzu institutů diplomatického práva, zejména je-li to též patrné z úvodu k práci, v němž by bylo pojednáno o následném obsahovém zaměření a použité metodologii. Nic takového tam ovšem není (str. 2-6) a tato partie tak představuje jen jakousi 'předmluvu'.

Teprve v závěru práce, jenž ale ani nemůže být shrnutím výsledků předchozí právní analýzy - prostě proto, že žádná analýza není -, čímž je tento řečený závěr jen jakými 'doslovem' (od str. 177 výše), a v jeho dovětku - na str. 185 a násl. - lze se pak dozvědět, že práce „představuje mimořádný význam pro diplomatickou praxi“ (autorova slova), tedy nikoliv pro právní vědu a nauku mezinárodního práva. Tomu pak autor v mnohém podřizuje i výběr tematiky: tak jej zajímají 'technikálie' střežení sídel diplomatických úřadů (od str. 71), tajemnost diplomatické mluvy v příkladech - něco jiného říká, ale rozumět je tomu třeba docela jinak (str. 176), jaké květiny přinést anglické královně (str. 162), struktura politických zpráv zastupitelského úřadu podávaných příslušnému úřadu vysílajícího státu (str. 171), aj.

Tím se ale autor už značně dostává mimo náležitosti, jež jsou pro disertační práce určeny *Studijním a zkušebním řádem PF UK*, jimiž se doktorand měl řídit a také oponent při svém posuzování musí řídit.

Nadto jsou do textu předkládané práce zařazovány otázky, které s problematikou diplomatického práva vůbec nesouvisejí. Tak institut diplomatické ochrany, *diplomatic protection* (autor použil obratu 'diplomatická protekce', což je ovšem jen překladová záležitost), a to záměnou za *diplomatic representations*, jež do daného kontextu naopak patří (str. 147 n.); diplomatický azyl (str. 47, 50), případně i 'teritoriální azyl' (obrat autorův, str. 71), jakož i dočasné útočiště (str. 48, 49) jsou pojmy, jež do kontextu diplomatického práva rovněž nepatří; odkaz na čl. 51 *Charity OSN* je na daném místě (str. 68) zcela nepřijatelný; autor pod názvem diplomatické právo porůznu v práci traktuje též funkčně obdobné - ale

konceptně zcela odlišné - instituty provázející činnost mezinárodních organizací. Objasnění těchto výše uvedených aspektů doporučuji učinit předmětem obhajoby.

Ústředním problémem diplomatického práva je pojem diplomatické nedotknutelnosti.

(i) Už autor sám jej kvalifikuje rozporným způsobem: tak jej označuje za nástroj sloužící proti případům „narušení ochrany a bezpečnosti diplomatických misí“ (str. 64); je „nejdůležitější imunitou, z níž vyplývají ostatní imunity a výsady diplomata“ (str. 122); diplomatická nedotknutelnost je „princip, který (...) dominuje nad diplomatickými imunitami a výsadami“ (str. 65), je k uchopení „v širokém smyslu“ nebo „v užším smyslu“ (str. 65), „má dvojí aspekt: pasivní (...) (a) aktivní“ (str. 66), aj. Co vlastně z toho vybrat?

(ii) Ve spojitosti s causou v Teheránu (jíž autor cituje na str. 64) došlo k jednání, jímž byl 've hře' právě institut diplomatické nedotknutelnosti, a to jeho nerespektování. Nestalo se tak ovšem bez příčinné souvislosti (tu by měl autor blíže osvětlit), čímž je dána i otázka předmětného jednání z titulu represálií; doktorand to vidí jasně, neboť represálie jako takové obecně označuje za donucení „ilegální“ (str. 25, tam pozn. 118).

(iii) Soud to však tak jednoduché neměl, protože vycházel z toho, že donucení represáliemi je legální či jen legitimní (rozdíl by měl autor též osvětlit). Avšak jejich nepřípustnost v daném případě spojil s povahou samotného institutu diplomatické nedotknutelnosti, který totiž zavádí 'autonomní režim' (*self-contained régime*);¹ aniž to ovšem blíže osvětlil.

(iv) Nauka pravidlo zakládající *self-contained régime* pochopila buď jako kogentní² nebo mající alespoň jakési kogentní 'jádro'.³ Naproti tomu *Komise pro mezinárodní právo* (*Komise MP*) totéž označila za 'absolutní' pravidlo.⁴ Při této pestrosti názorů, je také pro doktoranda při obhajobě příležitost vnést do řečené problematiky určitý řád, neboť to právě

¹ *L'affaire relative au personnel diplomatique et consulaire des Etat-Unis à Téhéran*: „(...) les règles du droit diplomatique constituent un régime se suffisant à lui-même (auto-suffisant, self-contained régime) (...)“; viz *CIJ Recueil* 1979, str. 19, a 1980, str. 40, § 86.

² J. Salmon, *Manuel de droit diplomatique*, Bruylant Bruxelles, 1994, str. 480: „La Cour (...) relève le caractère impératif (*sic*) de l'inviolabilité des personnes et des locaux diplomatiques (...)“.

³ L. A. Sicilianos, *Les réactions décentralisées à l'illicite - Dès contre-mesures à la légitime défense*, 1990, str. 351: „Il y a certainement un noyau irréductible du droit diplomatique ayant un caractère impératif (...)“.

⁴ *Rapport de la Commission du droit international sur les travaux de sa quarante-huitième session*, 1996, A/51/10, str. 170, § 13: „(...) l'inviolabilité des agents, locaux, archives et documents diplomatiques et consulaires est une règle absolue à laquelle aucune dérogation n'est autorisée.“

mělo být obsahem jeho práce; nejde totiž pouze o výběr vhodného kvalifikačního termínu, nýbrž o s tím spojené pojmové důsledky, zejména též v rovině sekundárně normované.

(v) V době konání předmětné obhajoby bude nesporně k dispozici (*Internet*) nejnovější *Zpráva Komise MP* (2003), jež se má též zabývat pojmem *self-contained régime*, s níž by se autor rovněž měl seznámit.⁵

K vytknutí je také způsob, jakým autor udává 'základní literaturu' (str. 189). V části věnované dokumentům totiž zásadně neuvádí prameny poznání příslušných textů a ani jejich autentické znění. Pak ovšem tam uvedenou 'Úmluvu o bezpečí zaměstnanců OSN a spojeného personálu' (1995) nelze vůbec najít, protože její originál zní úplně jinak, a to *Convention on the Safety of United Nations and Associated Personnel* (9.12.1994).

Shrnutí. - Práce je celkově pojata spíše s určením publicistickým, v nejlepším případě z pohledu politologie. To připouští i sám doktorand svým tvrzením, že „materiál (jeho) práce by mohl být využit pro doktorské práce z oboru politologie“ (str. 186). To však uvádí až na druhém místě, na prvním pak 'obor právo'. Ale právě v tomto oboru je materiál předkládané práce nepoužitelný, a to proto, že 'práce s právem' bez vymezení pojmových nástrojů, s nimiž se má pracovat, nutně musí špatně dopadnout.

Na druhé straně lze ale věřit,⁶ že doktorand v rámci obhajoby úspěšným vystoupením usnadní oponentu jeho pozici, zda se má vyjádřit svým hlasem pro udělení akademického titulu, o nějž tímto doktorand žádá. V této etapě jen *doporučuji*, aby se v příslušném řízení nadále pokračovalo.

Praha, 12.12.2003

Čestmír Čepelka

⁵ A to pod tématem *Fragmentation of International Law: Difficulties arising from the Diversification and Expansion of International Law*.

⁶ Zde uvedené poznámky pod čarou jsou míněny jako pomoc doktorandu (doporučení pro jeho myšlenkový postup), jinak by totiž byly jen neobvyklou součástí oponentského posudku.